

Fylkesmannen i Østfold

Årsmelding 2008

*Soloppgang over Bakkeli i Sarpsborg – sett fra Kalnesbrekka (det nye sykehusområdet)
Foto: Paul Tuseth*

Rettsikkerhet, velferd og bærekraftig utvikling

Året 2008 har vært et virksomt og godt år her hos Fylkesmannen i Østfold. Vi har hatt stor aktivitet og fokus på oppdraget. Vi har også tatt grep for å optimalisere organisasjonen vår, møte stadig sterkere krav om samordning og sikre robuste enheter.

Kvalitet i form av juridisk korrekt og rask saksbehandling er viktig for oss, og vi har med få unntak lyktes i å holde saksbehandlingstiden på forsvarlig nivå.

Vi legger stor vekt på at forholdet mellom Fylkesmannen og kommunene skal være tillitsfullt og godt, preget av gjensidig respekt og forståelse for ulike oppgaver og ansvar. Vi har en systematisk og god kommunedialog, der statlige føringer tillegges stor vekt.

Våre oppdrag i forhold til kommunene er også knyttet til lovlighetskontroll av vedtak truffet i kommunale organer. Innenfor alle fagområder vil tilsyn, kontroll og klagesaksbehandling utgjøre en stor del av arbeidsinnsatsen. Vi har i 2008 hatt særlig fokus på samfunnssikkerhet og beredskap og har gjennomført første generasjons ROS analyse for Østfold fylke, som grunnlag for vårt samarbeid med kommunene og statsetatene.

Arbeidet med utvikling og modernisering av kommunesektoren har gitt en ny og viktig dimensjon til Fylkesmannens arbeid. Det legges også større vekt på samordningsfunksjonen generelt og samordning av statlig tilsyn overfor kommunesektoren spesielt.

Kommunene hadde gode resultater, spesielt i 2005-2007 med stor aktivitetsøkning, særlig innen pleie og omsorg og barnehager. For 2008 har utgiftsveksten vært relativt mye høyere enn inntektsveksten, noe som har medført svakere resultater.

Det er en utfordring å følge opp nasjonal politikk i møte med lokalt selvstyre. Dette gjelder på mange områder, og i særlig grad i spørsmål om arealforvaltning - strandsone og jordvern. Østfold opplever sterkt utbyggingspress på dyrka mark og de beste jordbruksarealene er svært utsatt.

Jeg vil takke alle ansatte, kommunene, Østfold fylkeskommune, de statlige etater og våre kontakter og samarbeidspartner for et godt samarbeid i 2008. Vi gjør alle vårt beste for folk i Østfold!

Moss, februar 2009

Fylkesmann Anne Enger
sign.

Fylkesmann Anne Enger

Innhold

Fylkesmannen i Østfold..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**

Våre nye statsborgere – innvandring og integrering..	2
Kongelig besøk til Østfold.....	2
Samordningsoppgaver, fornying av offentlig sektor .	3
Velferd, helse og personlig tjenesteyting.....	5
Oppvekst, familie, barnehager og utdanning.....	7
Arealdisponering og byggesaker	9
Samfunnssikkerhet og beredskap	10
Landbruksrelatert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern.....	11
Verneplanarbeid - bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold	13
Klagesaksbehandling på utvalgte områder	16
Tilsynsaktivitet	18

Kongens og Regjeringens representant i fylket

I fylkesmannens instruks heter det:

”Fylkesmannen er Kongens og Regjeringens representant i fylket, og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer kan bli fulgt opp. Fylkesmannen skal virke til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd. Fylkesmannen skal holde Regjeringen og sentraladministrasjonen orientert om viktige spørsmål i fylket og fremme forslag til løsning av oppgaver i den utstrekning fylkesmannen finner det nødvendig eller formålstjenlig.”

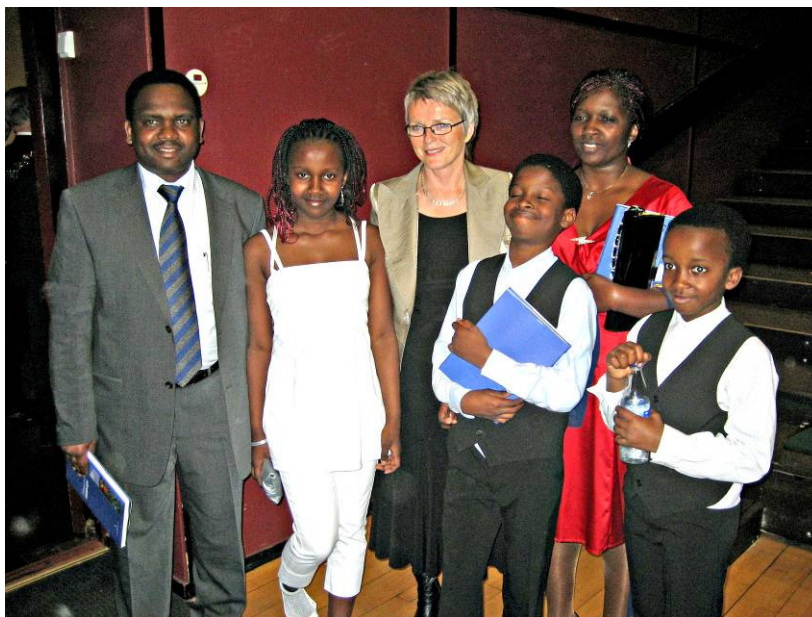
Våre nye statsborgere – innvandring og integrering

Fylkesmannens oppdrag er bl.a. å organisere statsborgerseremoni. Seremonien er fargerik!

Fylkesmannen i Østfold arrangerte i 2008 to seremonier for nye norske statsborgere. Det ble sendt ut invitasjon til 800 nye norske statsborgere.

Sarpsborg 27.04.2008: I alt 575 ble invitert og ca 80 deltok.

Fredrikstad 26.10.2008: 225 ble invitert og 46 deltok.

*Statsborgerseremonien i Sarpsborg 2008
Foto: Lars Hovland*

Kongelig besøk til Østfold

Som Norsk Designforums høyeste beskytter besøkte Kronprinsesse Mette Marit: Eker Design i Torsnes, Projectiondesign på Øra og Hydrolift i Fredrikstad 28.04.08.

H. M. Kong Harald besøkte Barnas Stasjon i Fredrikstad 9.10.08 som drives av Blå Kors. Anledningen for besøket var tv-aksjonen, og H. M. Kongen var tv-aksjonens høyeste beskytter.

H. M. Kongen foretok den offisielle åpningen av E6 fra Svingenskogen i Halden til Åsgård i Råde. Åpningsseremonien ble arrangert ved søndre tunnelmunning på sydgående løp i Eidet tunnel i Sarpsborg 24.11.08.

Fylkesmannen bistod hhv Bård Eker, Blå Kors og Statens Vegvesen med arrangementene i samarbeid med politiet i Østfold. Fylkesmannen var ansvarlig for presseopplegget ved besøkene.

Fylkesmannens oppgaver

Fylkesmannen har en rekke oppgaver for Kongen, Stortinget, Regjeringen, departementene og flere direktorater. Vi formidler den nasjonale politikken til kommuner og statlige organer. Vi behandler klager fra enkeltpersoner innenfor visse lovområder. Vi fører tilsyn med at politikken blir gjennomført innenfor de vedtatte rammene, og samordner den statlige politikken overfor kommunene. Vi utfører også direkte publikumsrettede oppgaver som saksbehandling ved fri rettshjelp, skilsmisser og separasjoner.

Anne Enger utfører fylkesmannens oppgaver sammen med embetets vel 120 ansatte. Vi holder til i Statens hus i Moss.

Samordningsoppgaver, fornying av offentlig sektor

En viktig del av Fylkesmannens arbeid er rettet mot kommunene hvor vi har oppgaver knyttet til beredskap, kommuneplanlegging, lovlighetskontroller av kommunenes budsjetter og økonomiplaner og klagebehandling av vedtak truffet i kommunale organer.

Samordning i forhold til kommunerettet styring og utvikling

Fylkesmannens dialog med kommunene har fire arenaer:

1. En årlig kommunekonferanse med skiftende tema.
2. Ett møte for informasjon og drøfting av Kommuneøkonomiproposisjonen og ett for drøfting av statsbudsjettet.
3. Fylkesmannens planlagte møter med enkeltkommuner, normalt 6 pr år.
4. De enkelte fagområders særmøter med kommunene.

Dialogen med den enkelte kommune var basert på Fylkesmannens Østfold-rapport 2008 om status og utfordringer på utvalgte områder. Her møter kommunens politiske og administrative ledelse og fylkesmannens ledelse. Fredrikstad, Rygge, Halden, Våler, Hvaler og Moss kommune hadde besøk i fjor.

Samordning av ulike statlige myndigheters rolle

En av Fylkesmannens arena for helhetlig samordning av statlige styringssignaler er statsetatsjefsmøtet som i 2008 ble holdt 2 ganger. Temaene var bl.a. forvaltningsreformen, prosjekt service for næringslivet, statsborgerskapsseremonier, kvikkleireklassifisering, fylkets risiko- og sårbarhetsanalyser, klima og beredskapsutfordringer, lederplattform for statlige ledere og Rygge flystasjon.

Kommuneøkonomi

Gode resultater og økte inntekter, spesielt i 2005 og 2006, men også i 2007 har gitt en stor aktivitetsøkning, særlig innen pleie og omsorg og barnehager. For 2008 har utgiftsveksten vært relativt mye høyere enn inntektsveksten, noe som har medført svakere resultater sammenlignet med årene før. Spørsmålet er om det kan forventes en reell økning i tjenesteproduksjonen eller om inntektsveksten bare vil dekke økte demografikostnader og økte lønns- og pensjonsutgifter. Det blir en hovedutfordring å oppnå bærekraftig økonomisk drift som gir kommunene nødvendige resultater og likviditet.

Østfoldkommunene har mindre vekst i frie inntekter enn resten av landet og må supplere med eiendomsskatt. Store utbytter de senere år, spesielt fra Østfold Energi, er finansinntekter som for flere kommuner er blitt en del av det ordinære driftsgrunnlaget. Østfold har tradisjonelt dårlige levekårsindekser og velferdsgapet øker. Omstillingen til nyere, mer moderne og kompetanseintensive næringer tar tid og dette er antakelig den største grunnen til at skatteinntektene nå ligger på 80-90 % av landsgjennomsnittet.

Prognoser for regnskapsresultat 2008 viser at det går mot negative driftsresultater i 12 av kommunene. De store byene har 30-60 mill kroner i minus. I 2007 var det kun 2 kommuner som ikke hadde overskudd, men bare 1/3 hadde et resultat over 3 %. I ”rekordåret” 2006 hadde hele 16 av våre 18 kommuner et resultat som var bedre enn den anbefalte normen.

For 2009 har Østfold fått 20 mill kroner av ekstratildelingen på 100 millioner i skjønnsmidler over statsbudsjettet, til inntektssvake kommuner. De store bykommunene fikk en relativt stor del av denne potten.

ROBEK

Østfold har pr 31.12.2008 Hobøl kommune i ROBEK registeret. Råde kommune blir innmeldt fra 2009 etter å ha vedtatt et budsjett for 2009 som ikke dekker underskuddet for 2007 og forventet underskudd for 2008 blir ikke dekket i økonomiplanens første år som er 2010.

Skjønnstilskudd, omstilling og fornying

Skjønnsmidler 2004 – 2009 - Tall i mill kroner						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ordinært skjønn	40,9	43,1	43,1	36,2	38,0	36,0 + 20,0
Prosjektskjønn	5,0	10,0	5,5	6,0	6,0	7,0
Ekstraordinære tiltak				1,8		1,0
Total skjønnsramme	45,9	53,1	48,6	44,0	44,0	44,0 + 20,0

Skjønnssrammen har de siste tre år vært på 44 mill kroner. Ordinært skjønn tildeles av departementet etter forslag fra Fylkesmannen. Prosjektskjønnet tildeles av Fylkesmannen etter søknad om kommunalt fornyings- og utviklingsarbeid. I 2008 fikk 15 kommuner støtte til arbeid i egen kommune og alle var involvert gjennom interkommunale prosjekter. Det har vært samarbeidsmøter med satsingene Livskraftige kommuner og Kvalitetskommuner. Prosjektskjønnet for 2008 - 6,0 millioner kroner – ble fordelt slik:

- Omstilling ROBEK kr 400.000
- Ledelse og kompetanseutvikling kr 250.000
- Samfunnsutvikling kr 350.000
- Tjenesteutvikling og sykefravær kr 300.000
- Innvandrere kr 200.000
- Frivillighetsarbeid kr 100.000,
- Internkontroll kr 350.000
- E-kommune døgnåpne Østfold kr 2.300.000
- Mljø og klima kr 1.250.000
- GIS og kart kr 400.000
- Erfaringssamlinger kr 100.000.

Statsråden i møtet om kommuneproposisjonen - Rakkestad 2008

Foto: Lars Hovland

Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Fylkesmannen skal bidra til bedre helse- og sosialtjenester og til bedre folkehelse i Østfold. Dette gjennom klagesaksbehandling og tilsyn, råd og veiledning, kompetanseutvikling og tilskuddsforvaltning.

Folkehelse

En av Fylkesmannens oppgaver er å formidle nasjonale satsinger i folkehelsepolitikken. Et satsingsområde er "Helse i plan", eller "Folkehelse i plan", som prosjektet heter i Østfold. Prosjektet støttes av Fylkesmannen i Østfold, som deltar i partnerskap for folkehelse sammen med Østfold fylkeskommune, 15 kommuner, Sykehuset Østfold HF og Høgskolen i Østfold. En frukt av dette arbeidet er ungdomsundersøkelsen "Østfoldhelsa 2008". Undersøkelsen viser at ungdommen i Østfold har svært god helse, drikker mindre alkohol og er mer fornøyd med egen vekt enn ungdom i andre fylker. Gjennom "Folkehelse i plan" har Fylkesmannen i Østfold og Østfold fylkeskommune bidratt sterkt til at folkehelse har blitt ett av tre hovedtemaer i den nye fylkesplanen for Østfold. Et gjennomgående trekk i fylkesplanen er å motvirke sosiale helseforskjeller. Dette er også en nasjonal satsing. Fylkesmannen deltar i ressursgrupper for temaene ernæring, fysisk aktivitet og tobakk. Fra dette arbeidet kan det blant annet nevnes at Østfold har landets mest omfattende satsing på kosthold i videregående skoler.

Omsorgsplan 2015

Helse- og sosialtjenestens utfordringer som følge av den store økningen i antall eldre krever innsats fra mange instanser, også Fylkesmannen. Fylkesmannen i Østfold har opprettet et fylkesforum for å samordne arbeidet med Omsorgsplan 2015 og alle delplaner og tiltak. Fylkesmannen har i 2008 hatt aktiviteter innen områdene "Demensplan 2015" og "Kompetanseløftet 2015" og hatt oppgaver knyttet til investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger. Vi viser til resultatområde 86.

Sosiale tjenester og NAVreformen

Fylkesmannen har mange oppgaver innen utvikling av kvalitet og kompetanse i sosialtjenesten og i NAVreformen. Mens Fylkesmannen tidligere hadde samarbeid med sosiallederforum er det nå etablert en ordning der Fylkesmannen deltar på møte med NAVlederne hver måned. Innen kvalitet og kompetanse har Fylkesmannen også samarbeid med Høgskolen i Østfold, avdeling for helse- og sosialfag og deltar i møter i nettverk for økonomisk rådgivning. Flere konferanser og seminarer er gjennomført, blant annet om kartlegging i sosialtjenesten og boligsosialt arbeid.

Opptrappingsplan for psykisk helse

2008 var siste året for opptrappingsplanen for psykisk helse. Fylkesmannen har fulgt opp og kvalitetssikret kommunenes rapportering. Prosessen endte med at alle kommuner fikk sine utbetalinger og alle rapporter ble innsendt innen fristene. Flere fagsamlinger er arrangert, og det er drevet utstrakt rådgivning overfor kommunene. Et omfattende samarbeidsnettverk mellom interne og eksterne instanser er i funksjon. I det videre pådriverarbeidet innen psykisk helse vektlegger Fylkesmannen brukervedvirkning, tverrfaglig samarbeid og samhandling med barnevernet og rusfeltet. Flere detaljer finnes under resultatområde 87.

Opptrappingsplan for rusfeltet

Fylkesmannen har hatt stor aktivitet på rusfeltet i 2008. En stor del av arbeidet er utført i samarbeid med Østnorsk kompetansesenter. Det er blant annet gjennomført en rekke opplærings- og informasjonstiltak overfor ansatte i NAV og i kommuner. 13 av 18 kommuner har fått opplæring i å utarbeide helhetlige ruspolitiske handlingsplaner. Fylkesmannen har også bidratt til å etablere fem regionale rusnettverk.

Somatisk helsehjelp uten samtykke

Et nytt kapittel 4 A i pasientrettighetsloven gir mulighet til å gi somatisk helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse hvis de motsetter seg helsehjelpen. Skal disse lovebestemmelsene bli til nytte for personene de er ment å gagne, kreves mye opplæring. Fylkesmannen i Østfold holdt i 2008 fire heldags kurs for nøkkelpersoner i kommunehelsetjenesten, i tannhelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten. Meningen er at de som fikk opplæring på kursene skal drive opplæring i egne virksomheter.

Barnevern

Tilsyn med barneverninstitusjoner: Fylkesmannen i Østfold har i 2008 gjennomført 100 individrettede tilsynsbesøk på 16 barneverninstitusjoner fordelt på 44 tilsynsobjekter (avdelinger). Seks av institusjonene er

statlige, en institusjon er kommunal og åtte institusjoner eies og drives av private. Ca halvparten av tilsynene var uanmeldt.

Tilsyn med omsorgsentre for enslige mindreårige asylsøkere: Det ble gjennomført tilsyn med to omsorgsentre for enslige mindreårige asylsøkere. Begge omsorgssentrene har to avdelinger og tar i mot til sammen 32 barn.

Barneverntjenesten i kommunen: Videre er det gjennomført systemrevisjon i seks kommuner i fylket. Disse var en del av de landsomfattende tilsynene med kommunale barnevern, helse- og sosialtjenester på oppdrag fra Statens helsetilsyn og Barne- og likestillingsdepartementet. Tilsynet omfattet tjenester og tiltak til utsatte barn i skolepliktig alder, og tiltak eller tjenester knyttet til overgangen fra barn til voksen. Tilsynet undersøkte om de tre kommunale tjenestene ved behov samarbeider om å gi utsatte barn rette tiltak og tjenester til rett tid. Det ble avdekket avvik i alle kommunene.

For mer informasjon viser vi til Helse- og sosialmelding 2008 fra Fylkesmannen og Helsetilsynet i Østfold:
<http://www.fylkesmannen.no/liste.aspx?m=5159&amid=2552930>

Oppvekst, familie, barnehager og utdanning

Fylkesmannen har i sitt arbeid i 2006 lagt vekt på tverrsektorielt samarbeid og koordinering for å sikre effektiv saksbehandling og kvalitet i tilbudet til barn og unge. Dette har vært et gjennomgående tema i både pådriverarbeidet og i kontroll-/tilsynsarbeidet.

Fylkesmannen har også i 2008 lagt vekt på samarbeid mellom sektorer og sammenhengen i opplæringsløpet fra barnehage til videregående opplæring som forutsetninger for å sikre gode opplæringstilbud for barn og unge. Fylkesmannens kommunemøter (6 pr år) har fokus på dette, og utdanningsområdets egne møter med kommunelederne likeså. I tillegg gjennomføres konferanser og seminarer med tverretattlig fokus, og det har vært et gjennomgående tema i både pådriverarbeidet og i kontroll-/tilsynsarbeidet.

Foto: Paul Tuseth

Barnehager

Østfold hadde en tilvekst på i overkant av 500 barnehageplasser i 2008, og ved utgangen av året var totalantallet i henhold til årsrapporteringen fra kommunene 13.136.

Fylkesmannen har lagt vekt på en tett dialog med kommunene ved gjennomføring av barnehagereformen. Det har vært stor aktivitet i forhold til en rekke satsingsområder. Fire eksempler på tiltak nevnes:

- Nettverk med kommuner i tilknytning til barnehagereformen (knyttet til alle sider ved reformen).
- Skolering knyttet til rammeplanen i samarbeid med høgskolene i Østfold og Vestfold.
- Samarbeidsprosjekt mellom kommunene, høgskolene i Vestfold og Østfold og Fylkesmannen i forbindelse med kompetanseutviklingsmidlene til kommunene, ble avsluttet i 2008. Samarbeidet videreføres i andre former.
- Etter- og videreutdanning innen barnehagejus i regi av Høgskolen i Hedmark ble avsluttet i 2008.

Fylkesmannens tilsyn på barnehageområdet startet systematisk i 2007. Det ble da igangsatt omfattende forarbeid (kompetanse- og metodeutvikling) og gjennomført omfattende tilsyn. Satsingen ble videreført i 2008, med økt volum. Systemrevisjonsmetoden brukes. Måloppnåelsen for tilsynsarbeidet anses som god, både hva gjelder kvaliteten på selve arbeidet som ble gjennomført, og effekten ute. Ikke minst ser Fylkesmannen på etterarbeidet fra kommunens side at tilsynene har effekt dersom kompetanseutvikling og systemforståelse preger prosessen. Vi ser imidlertid at Fylkesmannens rolle i etterarbeidet etterspørres av kommunene. Dette utfordrer oss på rolleforståelse og kompetanse. Forvaltningsoppgaver på barnehageområdet har også god resultatoppnåelse for 2008. Selve tilskudsforvaltningen er gjennomført i henhold til mål nedfelt i lov og retningslinjer. Det ble tildelt nesten en mrd kroner i statlige tilskudd til barnehager i 2008. Det oppsummeres god intern kontroll, etter at rutiner og prosedyrer for tilskudsforvaltningen på området ble utarbeidet i 2007.

Utdanning

Tilsyn, områdeovervåking, klagesaksbehandling.

Fylkesmannen har særlig fokus på rettssikkerheten for elevene gjennom tilsyn og klagebehandling, men også gjennom løpende arbeid med å ha en oversikt over status i sektoren, slik den gir seg uttrykk på ulike måter fra budsjett og lærerressurser til klagesaker.

Klagesakene ble, med noen få unntak pga behovet for innhenting av ytterligere opplysninger, behandlet innenfor maks saksbehandlingstid på 4 uker i 2008. Resultatoppnåelsen er omtrent den samme som i 2007. Volum på tilsynsarbeidet er tilsvarende målene i virksomhetsplanen. Måloppnåelsen for tilsyn skole oppsummeres som god, både hva gjelder faglig kvalitet på tilsynet og volum på det. Selv om reaksjonene ute hos skoleeierne stort sett er positiv, kan vi registrere at de 18 Østfoldkommunene opplever et kontinuerlig press fra de statlige tilsyn. Vi ser behov for at skoleeierne får styrket både formalkompetansen på lov og regelverk og selve kompetansen på systemutvikling før de kan komme videre med kvalitativt godt

systemarbeid. Fylkesmannen vurderer for 2009 andre tiltak som kan supplere tilsynsaktiviteten og bidra til bedre rettssikkerhetsarbeid ute. For fylkesmannen er det viktig at en har en god oversikt over hva som skjer i sektoren, og tilstandsrapporteringen på basis av ulike typer data tillegges stor vekt på utdanningsområdet. Arbeidet med den regionale årlige tilstandsrapporten og delrapporter i forbindelse med kommunebesøk, ses som en viktig del av kontroll- og overvåkingstiltakene fra regional stat overfor sektoren, og vil bli utviklet videre i 2009. De kommunale budsjettvedtakene for skole 2009 innebærer nedskjæringer som gjør at fylkesmannen må følge utviklingen videre.

Forvaltningsoppgaver

Tilskuddsordningene er forvaltet etter forutsetningene. Veiledning og informasjon er gitt både gjennom fellessamlinger og ved løpende henvendelser. Informasjon og veiledning knyttet til introduksjonsloven har i 2008 hatt om lag samme omfang som i 2007, men Fylkesmannen registrerer at kommunene nå behersker dette arbeidsfeltet bedre enn i 2007. Omfattende oppgaver knyttet til eksamen har vært svært krevende i 2008, bla annet på grunn av problemer med PAS, men gjennom interne omprioriteringer og overtid ble oppgavene løst til rett tid og med bra kvalitet.

Kunnskapsløftet

Kommunen og privatskolenes arbeid med gjennomføringen av Kunnskapsløftet er stort sett fullført i henhold til planene. Fylkesmannens tildeling av kompetansemidler er gjennomført etter forutsetningene, og det registreres planmessig systematisk arbeid hos de fleste skoleeierne. Utfordringene knyttet til læreplanen (især vurdering, men også lov- og regelverk mer generelt) er ennå store, og Fylkesmannen har i sin utadrettede virksomhet også i 2008 lagt vekt på å informere og veilede særskilt på dette området. Fylkesmannens medarbeidere har også dette året vært ute på en del skoler og informert. Dette arbeidet har vært vurdert høyt av skolene. Vi har også valgt å møte alle kommuner, rektorer og hovedtillitsvalgte for å informere om sammenhengene i Kvalitetsmeldingen, statsbudsjett, lovendringer og andre styringsdokumenter.

Foto: Paul Tuseth

Nasjonale handlingsplaner og satsinger – arbeidet integreres i Kunnskapsløftet

De høyest prioriterte handlingsplanene fra fylkesmannens side har i 2008 vært: Gi rom for lesing, Realfagsatsingen, IKT, Psykisk helse i skolen. Utgangspunktet for prioriteringene er en analyse av læringsresultater i Østfoldskolen. Ellers er arbeidet med de andre satsingene primært informasjonsoppgaver.

Arealdisponering og byggesaker

Fylkesmannen ønsker å være en samarbeidspartner når det utarbeides arealplaner i kommunene, fylkeskommunen og andre regionale etater, og gi råd og veiledning i forhold til nasjonale mål. Fylkesmannen har et spesielt ansvar for å vurdere jordvern og omdisponering av dyrket mark, miljøpåvirkninger som forurensning og støy, konsekvenser for flora og fauna, viktige naturtyper, vassdrag og store inngrepsfrie områder og eventuelle avgrensninger for friluftslivet. Barn og unges interesser i arealplanleggingen, universell utforming og beredskapsmessige hensyn er andre viktige forhold.

Planlag - veileder for samhandling i arealforvaltning

Fylkesmannen har etablert et faglag som arbeider med plansaker. Medarbeidere fra embetets fagområder innen jus, plan, miljø, landbruk, helse/sosial, oppvekst/utdanning, beredskap, økonomi og GIS deltar. Planlaget sørger for samordning av de nasjonale politikkspørsmålene i arbeidet rettet mot kommunene og fylkeskommunen. Arbeidet med en veileder for samhandling i arealforvaltningen tilpasset Østfoldforhold er avsluttet. Veilederen er nå fordelt til kommunene og skal legges til grunn i planprosessene. Fylkesmannen søker i størst mulig grad å formidle forventninger, krav og innspill til kommuneplanene i oppstartmøter med kommunene. Universell utforming er tema i planprogram og planer/konsekvensutredninger. I samarbeid med Østfold fylkeskommune har vi søkt om å bli pilotfylke innenfor Miljøverndepartementets satsing på universell utforming.

Kommuneplaner og regionale planer

Det er lagt ned mye arbeid i oppfølging av kommuneplanene og det er fremmet enkelte innsigelser (2 gjenstår fortsatt å slutføre), og oppfølging av kommunedelplaner og temaplaner som følger i etterkant av kommuneplanene. I fylket er det nå 7 kommuneplaner som ikke er rullert og 4 som er 4 år gamle eller mer. Fylkesplanarbeidet og regionale fylkesdelplaner for Mossregionen og for Nedre Glomma er videreført og Fylkesmannen har deltatt i prosessene med fokus på nasjonal politikk.

Arbeid som tidligere inngikk i delplaner og regionplaner, med jordvern, avgrensning av senterområder og tettstedutvikling er videreført i forslaget til fylkesplan, som er til sluttbehandling våren 09. Fylkeslandbruksstyret og Fylkesmannen har deltatt aktivt i styrings- og prosjektgruppa til arealstrategien og i prosjektgruppene for veilederen og handlingsplanen. Det er gitt skriftlige innspill til drøftingsfasene av fylkesplanen og endelig høringsuttalelse. Fylkesmannen har dokumentert jordressurser, kulturlandskap og andre verneverdier. Til tross for dette er resultatet etter Fylkesmannens mening slik at utkastet til fylkesplan med arealdel ikke ivaretar hensyn til jordvern og kulturlandskap godt nok.

Overfor de tre kommunene som har vært i oppstartfasen med planprogram, har Fylkesmannen vært tydelig på å komme i dialog gjennom oppstartmøter hvor både samfunnsdel og arealdel har vært tema. I større grad enn før fokuseres det på klima og beredskap i våre innspill.

Reguleringsplaner

Reguleringsplaner som berører forhold knyttet til strandsonen, støy, biologisk mangfold, friluftsliv, barn og unge og næringsutvikling/kjøpesentre, er gitt høy prioritet. Presset på strandsonen er fortsatt stort og utgjør den største andelen av dispensasjonssakene. Høyt trykk på byggevirksomheten det meste av året, gir utslag i et stort antall reguleringsplaner og dispensasjonssaker. Vi antar at nye prosessregler for oversiktsplanene gir bedre kvalitetssikring og bidrar til at nasjonale og regionale interesser blir bedre ivaretatt av kommunene fremover. Statistikken viser en liten nedgang i antall planer.

Strandsonen, kystsonenettverk

Fylkesmannen har fokus på utviklingen i strandsonen og fører en restriktiv linje når det gjelder dispensasjoner og nedbygging. Antall saker har økt betydelig de to siste årene. Arbeidet med å opprette nasjonalpark for Ytre Hvaler og registrere biologisk mangfold i sjøen, står sentralt. Kommuneplan og kommunedelplan for havner er under oppstart i Hvaler og kystsonenplanen for Fredrikstad er under revisjon. Fylkesmannen har deltatt i et lokalt prosjekt for å fjerne hindre i strandsonen i Råde kommune og videre deltatt i det regionale Kystsonenettverket.

Samordnet areal- og transportplanlegging

Ved oppfølging av kjøpesenterbestemmelsen har Fylkesmannen deltatt i diskusjonen om etablering og utvidelse av kjøpesentre i nedre Glomma-regionen. Det er fremmet/varslet innsigelser til planer som ikke har vært i samsvar med bestemmelsen. Fylkesmannen har et fast samarbeid med fylkeskommunen og statens vegvesen bl.a. ved felles planmøter. Dette har bl.a. bidratt til at omforming og fortetting i større grad er satt på dagsorden. Fylkesmannen mener at det er viktig å se helhetlig på arealdisponeringene innad i og på tvers av fylkets regioner. Dette gjelder særlig plasseringen og utnyttelsen av nye næringsområder. Arealeffektivitet i både nye og eksisterende byggeområder er avgjørende for å bevare Østfolds verdifulle jordressurser og kulturlandskap. Det er store utfordringer knyttet til å formidle et forsterket jordvern og krav om effektiv arealutnyttelse ved blant annet fortetting og omforming til kommunene. Det er behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk knyttet til disse utfordringene.

Samfunnssikkerhet trekkes inn i arealplanleggingen

Sarpsborg og Fredrikstad deltar i prosjektet Framtidens byer, hvor temaet klimatilpasning er ett av 4 delprosjekter. Østfold har flere betydelige vassdrag med flomfare, og flere områder med kvikkleire. Det er store samferdselsårer i fylket med E18 og E6, betydelig maritim trafikk og større industribedrifter i byområder. Etableringen av Rygge sivile lufthavn vil også påvirke risikobildet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har en viktig rolle i å ivareta samfunnssikkerhet og beredskap og skal ha oversikt over utfordringer knyttet til risikoområder, risikovirkomheter, klimaforhold og samfunnskritiske funksjoner, herunder kritisk infrastruktur.

Fylkesmannen har lagt stor vekt på å utvikle fylkets risiko- og sårbarhetsanalyser (fylkes-ROS) og arbeid knyttet til flomsikring og flomberedskap. Dette gjelder Vansjø-Hobøl-vassdraget og Glomma. Det er gjennomført flere øvelser for å sette fokus på konsekvensene av flom i vassdragene. De berørte kommunene har satt i gang en prosess for å utrede sikringstiltak. Framdriften i flomsikringsarbeidet i Glomma, område Moum – Vesten i Fredrikstad, er i rute i henhold til prosjektplanen. Første generasjons fylkes-ROS ble fullført i 2008.

Østlandsområdet hadde overhengende skogbrannfare sommeren 2008. Sammen med politidistriktene og kommunale brannvesen ble forebyggende tiltak iverksatt, bl.a. restriksjoner på bruk av skogsmaskiner. Skogbrannen i kommunene Fredrikstad og Råde var betydelig, men ble håndtert godt. Fylkesmannen har fulgt opp med særskilt skogbrannøvelser for Aremark og Marker kommune og gjort andre tiltak for å styrke og videreutvikle skogbrannberedskapen i Østfold. Råde og Fredrikstad kommune fikk refundert ca. 2 mill. kroner av sine utgifter på ca. 4 mill. kroner.

Gjennomførte beredskapstilsyn viser at kommunene tar sitt beredskapsansvar på alvor. Østfold-kommunene kommer også bedre ut i DSBs kartlegging av kommune-Norge.

Fylkesmannen har også i 2008 samarbeidet med Direktoratet for nødkommunikasjon (DNK) og gjennomført informasjonsmøter for kommunene om innføringen av nytt digitalt nettverk.

Landbruksrelatert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Fylkesmannen er initiativtaker og pådriver for en lønnsom utvikling av næringen i fylket innenfor rammene av en bærekraftig ressursforvaltning.

Landbruksbasert næringsutvikling

De viktigste satsingsområdene for landbruksbasert næringsutvikling i Østfold er:

- Mat og foredling
- Landbruksrelatert reiseliv
- Økologisk landbruk
- Skog og trebasert næring
- Bioenergi
- Inn på tunet

Regional matkultur

Det er økt interesse for lokal mat til opplevelser og i utdanningen. Arbeidet med å legge til rette for lokale matprodusenter med markedsføring, salg og distribusjon skjer ved stiftelsen Regional Matkultur, hvor Norges Vel er prosjektleder. Det er opprettet et nettverk og påbegynt arbeid med et matforum for næringsbedrifter og interesserte organisasjoner. Målet er å styrke matproduksjonen, utvikle gode produkter: Sunn mat i barnehagene, Nærmat med lokale tradisjoner i barneskolene, Velg sunt på idrettsarrangement m.m. Lokal mat får etter hvert fotfeste i reiselivsbransjen. Målet er at lokal mat og norsk mattradisjon skal bli en del av opplevelsen. I Østfold vil vi arbeide for å knytte næringsbedrifter til bonden.

Østlandsfylkene vil samarbeide om videregående opplæring i naturbruk, reiseliv og matfag gjennom et pilotprosjekt for yrkesfagutdanningen.

Landbruksbasert reiseliv

Grønt reiseliv: Østfold har mange bedrifter innen reiseliv som trenger støtte til markedsføringen. Barnas grenseland Indre Østfold med Tussefolket har blitt en attraksjon i indre deler av Østfold og grensekommunene. Fiskeland – fikseturisme for tyskere vokser og hadde i 2008 ca 8000 overnattingsdøgn på hytter langs Haldenvassdraget. Østfold har tatt i bruk sin nye web side www.visitoslofjord.no Her er alle medlemmene i Regional Matkultur, samt bygdeturisme og gårdsmat ivaretatt. Hovedprosjektet er Mat og Reiseliv. Innovasjon Norge, Østfold fylkeskommune, Fylkesmannen i Østfold og næringen tar sikte på å utvikle Matforum i fylket. Sykkelstier, fugletitting, kano, bygdeturisme og gårdsmat, Herregårdene i Østfold, innsjø, kyst og vassdrag blir naturlige områder å organisere med infrastruktur og Norges første marine nasjonalpark vil bli integrert i Grønt reiseliv.

Økologisk landbruk

Regjeringens mål er 15 prosent økologisk produksjon og omsetning innen 2015. Dette er ambisiøst og understrekes i handlingsplanen for økologisk landbruk 2006-2010. Østfold ligger rimelig godt an med tanke på andelen økologisk husdyrproduksjon, spesielt innenfor egg- og melkeproduksjon. Hovedutfordringen for Østfold er at vi har mange produsenter som driver med ensidig kornproduksjon.

Tre kommuner er Økoløft-kommuner og det kjøres kampanje for økologisk kornproduksjon i en fjerde kommune.

Økt avvirkning i skogbruket

I Østfold utnyttes potensialet for avvirkning i skogbruket godt.

Anslagsvis kan en hogge ca 0,70 mill kubikkmeter årlig uten å måtte redusere i framtiden (netto balansekvantum). I 2008 var avvirkningen relativt høy med 0,51 mill kubikkmeter omsatt for salg. Virke til hjemmeforbruk av materialer og ved utgjør i tillegg 25 % av salgsvolumet.

Ungskogpleie og foryngelse.

Mesteparten av virkemidlene (Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket (NMSK) brukes til ungskogpleie og ca 2,6 mill kroner er gitt i tilskudd til skogkultur. Det er utført ungskogpleie på 23.966 dekar i 2008; det største arealet siden 1994. For å kunne opprettholde høyt volum og kvalitetsproduksjon i framtiden, er ungskogpleie det viktigste enkelttiltaket. Beregnet årlig behov for ungskogpleie er ca 27.000 dekar. Gjennomsnittet de senere tiårene har vært på godt under 20.000 dekar. For å kompensere for etterslepet, bør det utføres ungskogpleie på over 30.000 dekar pr år en periode framover.

Foryngelse er den nest viktigste utfordringen innen skogkulturarbeidet. Den årlige resultatkontrollen viser en uheldig trend på dette området. Mange felter er ikke forynget etter 3 år, noe som er spesielt uheldig på de gode bonitetene. Antallet utsatte granplanter var drøyt 0,9 mill. i 2008. Behovet er minst 1,5 mill. planter årlig.

Bioenergi

Bioenergi er et viktig satsingsområde for regjeringen både ut fra miljøhensyn og mulighetene for næringsutvikling og verdiskaping i landbruket. I desember 2006 ble det igangsatt et to-årig bioenergi prosjekt i Østfold og Akershus. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmennene, Fylkeskommunene, Innovasjon Norge og skogeierorganisasjonene Viken og Havass i de to fylkene. Framdriftsplanen er endret og prosjektet vil fortsette ut i 2009.

Bioenergibriketter

I samarbeid med Innovasjon Norge og Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) er det opprettet et etterutdanningskurs i fornybar energi ved Senter for etterutdanning og videreutdanning (SEVU). Det er arrangert bioenergidager i Hobøl, Spydeberg og Askim med nærmere 150 deltagere på det meste.

Miljøprogram og miljøplan

Oppslutningen om Regionalt miljøprogram i Østfold (RMP) har vært stor. Miljøprogrammet trekker fram erosjons- og avrenningsproblemer på åpen åker, tap av biologisk mangfold og gjengroing av landskapet som de største utfordringene.

I 2008 var Østfolds ramme for programmet 33 mill kroner. Dette er fordelt på

- miljøtilskudd forurensning til endra jordarbeiding, buffersoner, ugrasharving m.m. (ca 90 % av potten)
- miljøtilskudd kulturlandskap som beitetilskudd, spesiell skjøtsel av miljøareal m.m. (ca 10 % av potten)

Fangdam – Våler Foto: Helga Gunnarsdottir

Utfordringene og behovet for midler til tiltak er vesentlig større enn rammen, og prioriteringen er stram. I tre utsatte vassdrag er det iverksatt restriksjoner om jordarbeiding (forskrift). Ved å gjennomføre rett miljøtiltak på rett sted vil landbruket bidra til renere vassdrag og til å vedlikeholde et åpent kulturlandskap med biologisk mangfold og fornminner.

Effekten av miljøvirkemidlene i jordbruket kan oppsummeres slik:

- Biologisk mangfold i dammer – ordningen treffer godt og resulterer i tiltak som gir god miljøeffekt.
- Freda og verneverdige bygninger – også her treffer ordningen godt med tiltak som gir god miljøeffekt.
- Spesielt verdifulle kulturlandskapsområder – miljøeffekten er varierende og en når ikke alltid de mest verdifulle områdene.
- Fangdammer – ordningen har god miljøeffekt forutsatt at tiltakene sees i sammenheng med andre forurensningstiltak.

Forvaltningen av miljøvirkemidlene på kommunenivå skaper gode lokale prosesser og har i hovedsak vist seg å bidra til gode miljøresultater, selv om dette i enkelte kommuner kan variere.

Verneplanarbeid - bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

På miljøvernområdet er sentrale oppgaver biologisk mangfold og forurensningssaker.

Gjennomføring av nasjonalparkplanen og tematiske verneplaner er særlig viktige oppgaver for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold. Likeledes er marin verneplan, utvidet skogvern, arbeid for bevaring av villaks, kartlegging av biologisk mangfold, rovviltforvaltning og oppfølging av EUs rammedirektiv for vann, særlig viktige oppgaver.

*Søster – gullav
Foto: Ottar Krohn*

Verneplanarbeidet

Gjennomføring av nasjonalparkplanen og tematiske verneplaner er særlig viktige oppgaver for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold. Likeledes har marin verneplan, utvidet skogvern, arbeid for bevaring av villaks, kartlegging av biologisk mangfold, rovviltforvaltning og oppfølging av EUs rammedirektiv for vann, vært særlig viktige oppgaver i 2008.

Fylkesmannen oversendte sin tilråding av forslag om Ytre Hvaler nasjonalpark til Direktoratet for naturforvaltning i mai 2008 med noen mindre justeringer i forhold til høringsdokumentet. Det ble bl.a. foretatt endringer i avgrensningene av soner med restriksjoner i rekefiske slik at det er enighet med Fiskeridirektoratet region Sør, Norges Fiskerlag og lokale fiskerlag om tilrådingen. Arbeidet med forvaltningsplanen er startet og Fylkesmannen har valgt en bred organisering med et rådgivende utvalg og flere temagrupper for å trekke inn flest mulig av brukerinteressene. Arbeidet med marin verneplan avventer sentrale avklaringer.

Rovdyr

I Ulvereviret Halden Dalsland var det yngling med økende antall observasjoner av ulv i bymarka-områder nær Halden. Konflikt mellom ulv og jegerens interesser er økende og antall henvendelser om dette øker. I andre områder med fast forekomst av enkelte ulver er konfliktene uendret. Det har vært mange observasjoner av gaupe.

Østfold, Oslo og Akershus danner én region av landets 8 regionale rovviltnemnder. Av årets rammetildeling på kr 1.175.000 er kr 937.800 brukt til forebyggende tiltak (18 km rovviltgjerder) og kr 193.000 til konfliktdempende tiltak (holmebeiting). Midler til konfliktdempende tiltak samordnes med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbrukslandskapet. Ved tildeling av melkevoter prioriteres bønder som er innenfor forvaltningsområdet for rovvilt.

Beskyttelse av arter

Fylkesmannen er involvert i nasjonale planer på elveperlemusling, stor salamander (feltarbeid gjennomført), åkerrikse (innspill til Fylkesmannen i Rogaland) og rød skogfrue (skjøtsel gjennomført). Det foreligger planer/oversikter for Østfold på karplanter (høyerestående planter), sommerfugler, biller, fugl og landpattedyr. Flere mindre områder skjøttes. Handlingsplan for honningblomst ble startet opp i 2008. Det ble også arbeidet med klippeblåvingen. Ut fra norsk liste over fremmede, innførte og uønskete arter i Norge 2007, er en del arter i Østfold vurdert spesielt.

Stor salamander - Foto: Tor Forsstrøm

Laks

I Østfold er det bestander av laks i Glomma/Aagaardselva, Tista og Enningdalselva. Laksebestanden i Tista (Halden) er reetablert og gyting er påvist. Enningdalselva er vårt nasjonale laksevassdrag. Her foretas det tetthetsberegninger av laksunger hvert år og fangststatistikken følges nøye. Det tas skjellprøver av all laks som fanges. Vi har felles fiskeregler mellom Norge og Sverige (Iddefjordkonvensjonen). Reforhandling av konvensjonen har pågått siden 2003 og antas vil bli sluttført i 2009. Laksebestanden i Glomma har et stort innslag av rømt oppdrettslaks. Fylkesmannen ga tillatelse til utvidet fiske etter oppdrettslaks også høsten 2008. Fisket etter rømt oppdrettslaks vil bli videreført.

Kalking av vassdrag

I 2008 ble det spredd 860 tonn kalk fordelt på 239 lokaliteter i Østfold. De totale kostnadene ble ca. 1,6 mill. kroner. I tillegg er det utført vannanalyser og biologisk oppfølging i de kalkede lokalitetene for ca. 0,25 mill. kroner.

Helhetlig vannforvaltning – Vanddirektivet

Arbeidet med vannforvaltningsforskriften har vært ressurskrevende også i 2008. Rollen som Vannregionmyndighet for region 1 – Glomma/indre Oslofjord er krevende og preges av stor grad av nybrottsarbeid. Framdriftsplanen er fulgt slik at de viktigste elementene i arbeidet er på plass. Det er arrangert møter i vannregionutvalg med arbeidsutvalg og referansegruppe. Arbeidet i de 8 vannområdene i første planfase er også fulgt opp og innsatsen koordinert. I 2008 har hovedfokus vært på utarbeidelse av lokale tiltaksanalyser og regional forvaltningsplan med tiltaksprogram. Det er fortsatt stort fokus på krepsepest i Glomma- og Haldenvassdraget og påvist signalkreps i Haldenvassdraget og Store Le.

Landbruk og forurensing

Hovedelementer i vårt arbeid med landbruksforurensing:

- Miljøplaner – opplæring og veiledning
- SMIL – oppfølging av kommunenes tiltaksstrategier
- Regionalt miljøprogram – strategier, tilskuddsordninger, forskrifter
- Planarbeid – innspill til kommunedelplaner og andre planer
- Vanddirektivet – landbruket deltar aktivt i en rekke fora i de ulike vannområdene i fylket.

Vassdragene i Østfold er sårbare. For å bedre vannkvaliteten i Haldenvassdraget og Morsavassdraget kom man til at det er viktig med ekstra miljøtiltak, så som endret jordarbeiding på de mest erosjonsutsatte arealene. For å sikre oppslutning om å gjennomføre tiltakene er det nødvendig med både forskrift og tilskudd.

Klima

Som et ledd i oppfølgingen av sektorvise klimahandlingsplaner jf St.meld. nr. 34 (20062007), har Fylkesmannen deltatt i etableringen av 2 kommunale nettverk for klimaplanlegging som dekker 17 av 18 kommuner i Østfold. Fylkesmannen er ikke direkte involvert i nettverksprosessene, men nettverkene er en god arena for å formidle statlig politikk. Ved rullering av regionalt miljøprogram i landbruket har Fylkesmannen også vektlagt klimavirkninger av de foreslåtte ordningene i programmet.

Avløp

Utslipp fra avløp er en vesentlig forurensingskilde til vassdragene i Østfold. I løpet av 2008 er kommunene i Haldenvassdraget kommet godt i gang med krav om fornyelse av avløp fra spredt bebyggelse. Innen større kommunale avløpsanlegg er Fylkesmannen i Østfold i slutfasen av en prosess for å oppdatere kommunenes utslippstillatelser. Det er avdekket betydelig vedlikeholdsetterslep i kommunenes avløpsnett, både i forhold til tidligere vedtatte vedlikeholds- og saneringsplaner og forventet levetid på installasjoner. Fylkesmannen har lagt vekt på samarbeid med de respektive kommunene om de nye tillatelsene.

Avfall

I Østfold er det nå fire forbrenningsanlegg for ordinært avfall i drift. Et femte anlegg er under oppbygging i Sarpsborg og vil bli satt i drift i 2010. Da vil anleggene i Østfold få en samlet kapasitet til å forbrenne 300.000 tonn ordinært avfall i året.

Det er også fem anlegg med god kapasitet for deponering av avfall. Tilgjengelig deponivolum er dekket for mange 10år framover. I tillegg finnes seks sorteringsanlegg for blandet avfall og et for blandet uorganisk avfall. Disse sorterer om lag 100.000 tonn næringsavfall i året.

Klagesaksbehandling på utvalgte områder

Klagesaksbehandling er en betydelig oppgave for Fylkesmannen. Fylkesmannen har en jevn og stor pågang av henvendelser fra kommuner og enkeltpersoner om spørsmål og problemstillinger knyttet til lovforståelse, lovanvendelse og tjenesteyting generelt. De senere årene har det vært en økt etterspørsel fra kommunene om råd og veiledning, kurs og opplæringstiltak for ansatte i virksomhetene.

Klagesaker etter lov om sosiale tjenester m.v. 2008

Sakstype	Stadfestet	Omgjort	Opphevet og tilbakesendt	Avvist	Totalt
Sosiale tjenester	26	22	8	0	56
Økonomisk stønad	171	24	38	3	236
Annet	5	0	2	0	7
Totalt	202	46	48	3	299

Fylkesmannen mottok 317 klager på vedtak etter sosialtjenesteloven i 2008. Den totale mengden klagesaker har gått ned fra 416 klager i 2007. Tabellen viser behandlede klagesaker fordelt på bestemmelser i sosialtjenesteloven og utfall av klagebehandlingen. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 1,9 måneder.

Klagesaker etter opplæringsloven 2008

	Medhold/ delvis medhold	Avslag	Sum klager
Klager i grunnskolen	35	72	107
Spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp	4	6	10
Skyss	1	9	10
Nærhetsprinsippet	5	13	18
Standpunktkarakterer	22	36	58
Opplæringsloven kap. 9A	1	7	8
Klage på avslag til søknad om tidlig skolestart	0	1	1
Opplæringsloven § 5-7	2	0	2
Klager i videregående opplæring	13	8	21
Inntak på særskilte vilkår	1	6	7
Opplæringslovens § 3-4	0	2	2
Opplæringslovens § 3-1	1	0	1
Spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp	11	0	11
Klager etter barnehageloven	1	4	5
Barnehageloven § 16, stenging	1		1
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	0	4	4

Det registreres en økning i antall klager etter opplæringsloven fra forrige år.

Saker etter ekteskapsloven, barneloven og barnevernloven

	2005	2006	2007	2008
Barneloven	8	13	6	4
Behandlet etter begjæring om stadfestelse av private avtaler	3	3	1	0
Avslått etter begjæring om fastsettelse av reisekostnader	2	3	0	1
Gitt skriftlig veiledning vedr. stadfestelse / rettssak	3	7	5	3
Barnevernloven (Bvl.)		96	75	83
Enkeltvedtak jf Bvl. § 6-5		21	15	4
Besværing jf Bvl. § 2-3 tredje ledd		75	60	79
Fritak for taushetslikt i barnevernsaker		25	13	15

På områdene familierett behandler Fylkesmannen saker etter bl.a. ekteskapsloven og lov om registrert partnerskap og barneloven. Antall saker etter førstnevnte har de senere år vært i størrelsesorden 700-850 separasjoner (55 %) og 580-700 skilsmisser (45 %) og 3-6 partnerskapsaker. Fylkesmannen godkjente 43 utenlandske skilsmisser i 2008. Fylkesmannen bruker mer tid på å besvare henvendelser pr. telefon og E-post enn behandling av innkomne saker.

Førerkortsaker

Type sak	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ikke oppfylte helsekrav	224	281	295	263	301	457
Dispensasjonssaker	251	316	337	359	408	429
Råd og veiledning	50	60	90	80	110	
Totalt	525	657	722	702	819	886

Antall førerkortsaker har økt jevnt de siste 5 år og var totalt 886 i 2008 en økning på knapt 70 fra året før. For 2008 inngår antall saker med råd og veiledning i saker om ikke oppfylte helsekrav. De fleste som søker om dispensasjon får dette innvilget. I alt 52 (12 %) av de behandlede dispensasjonssakene ble helt eller delvis avslått.

Klagesaker etter plan- og bygningsloven – byggesaksdelen

Fylkesmannen har truffet vedtak – antall saker	2005	2006	2007	2008
1. Byggesaksdelen				
a) Antall - innkomne saker	179	182	166	151
b) Antall - vedtak truffet?	173	160	154	144
c) Antall - underinstansens vedtak stadfestet helt eller delvis	138	123	104	109
d) Uker - behandlingstid - lengste	27	27	32	32
e) Uker - behandlingstid - gjennomsnitt	11	13	16	24
f) Antall – saker gjenstod til behandling pr 31.12	47	63	64	77
2. Reguleringsplaner og bebyggelsesplaner				
a) Antall - innkomne saker	13	18	23	9
b) Antall - vedtak truffet?	18	12	19	17
c) Antall - underinstansens vedtak stadfestet helt eller delvis	16	12	18	14
d) Uker - behandlingstid - lengste	23	42	45	40
e) Uker - behandlingstid - gjennomsnitt	20	21	20	27
f) Antall – saker gjenstod til behandling pr 31.12?	5	9	11	4

Saksbehandlingstiden på klagebehandling av byggesaker økte fra ca. 4 måneder i starten av året, var en periode oppe i 7 måneder, i slutten av året var den igjen gått ned til ca 5-6 måneder. Dette skyldes blant annet stor utskifting av saksbehandlere. Også i 2008 dominerer dispensasjonssakene som utgjør anslagsvis ca. 50 - 60 % av det totale antall klagesaker. Dette gjelder først og fremst dispensasjon fra reguleringsplan og LNF-formålet i kommuneplan. Av sistnevnte saker ligger eiendommene ofte i 100-metersbeltet langs sjøen.

På grunn av ressursituasjonen ble det ikke avholdt årlige byggesakssamling for kommunene i 2008. Generell veiledning gis både til kommuner og privatpersoner ved at henvendelser hit besvares fortløpende på telefon, e-post og skriftlig.

Andre lover

Fylkesmannen behandler klager i henhold til alkoholloven, navneloven, forvaltningsloven, offentlighetsloven og lov om helsetjenesten i kommunene.

Tilsynsaktivitet

Fylkesmannens kontroll og tilsyn med kommunesektoren er en integrert del av den statlige styringen. Tilsyn og rådgivning basert på erfaringer fra tilsyn skal medvirke til at befolkningens behov for tjenester blir ivaretatt og tjenestene blir drevet på en faglig forsvarlig måte. I tillegg til kommunene fører fylkesmannen også tilsyn med bl.a. private rusinstitusjoner, barneverninstitusjoner, spesialhelsetjenesten, friskoler og enkeltbedrifter i forhold til forurensning og miljø. Virksomhetene har selv ansvar for å overholde kravene i regelverket.

Nedenfor gis en kort oversikt over fylkesmannens tilsyn i 2008 på utdanningssektoren, barneverntjenester, områdene helse- og sosialtjenester, miljø/forurensning og beredskap.

Tilsyn på utdannings- og barnehagesektoren 2008

Tilsynsområder	Antall tilsyn	Avvik
Nasjonalt tilsyn (N), Regionale tilsyn (R)		
Utdanning		
Privatskoleloven med forskrifter		
Systemrevisjon i privatskoler -inntak, bortvisning, styret og økonomi(R)	8	ja
Systemrevisjon med tilpasset opplæring i privat skole (N)	1	nei
Opplæringsloven med forskrifter		
Systemrevisjon med spesialundervisning (R)	5	ja
Systemrevisjon med spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning (R)	1	ja
Systemrevisjon med elevenes skolemiljø (R)	5	ja
Organiseringen av elevene i grupper (R)	6	nei
Systemrevisjon med skolebasert vurdering (R)	1	ja
Systemrevisjon med tilpasset opplæring – kommunale grunnskoler (L)	4	ja
Systemrevisjon med spesialpedagogisk hjelp i kommunen (L)	1	ja
Systemrevisjon med tilpasset opplæring fylkeskommunal grunnskole (L)	1	ja
Systemrevisjon med årstimetall i videregående opplæring (L)	1	ja
Barnehager – barnehageloven med forskrifter		
Systemrevisjon med pedagogisk bemanning og politiattest (R)	5	ja
Systemrevisjon med godkjenning familiebarnehage (R)	1	ja

Fylkesmannen har ført tilsyn med at grunnopplæringen drives i samsvar med opplæringsloven og privatskoleloven med tilhørende forskrifter. Fylkesmannen fører også tilsyn med barnehager etter barnehageloven. Tilsyn er gjennomført med kommuner, fylkeskommunen og privatskoler. Videre er det gjennomført nasjonale tilsyn. Volum på tilsynsarbeidet er som planlagt.

Fylkesmannen har i 2008 ført tilsyn med de private og kommunale barnehagene, samt hvordan kommunene håndterer adgangen til å gi dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder. I en kommune var tema for tilsynet kommunen som godkjenningsmyndighet. Det har vært ført tilsyn med barnehagemyndigheten i 6 kommuner, i tillegg har det vært ført ett kombinert tilsyn med skoleeier og barnehagemyndighet i en kommune. Tilsynene avdekket brudd på lov og forskrift i 5 av de 6 kommunene det ble ført tilsyn med. De fleste kommunene har fulgt opp etter gjennomførte tilsyn og levert planer for tiltak for å lukke avvik.

Planlagte tilsyn etter helselovgivningen og sosialtjenesteloven utført i 2008

Tilsynsområder Landsomfattende tilsyn (L), egeninitierte tilsyn (E), Helsetilsynet i Østfold (H), Fylkesmannen i Østfold (S), Felles tilsyn (F)	Antall kommuner	Funnet avvik
1. Systemrevisjoner i kommunene		
Kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester til barn (L, F)	6	Ja
Legemiddelbehandling i kommunale sykehjem (E, H) (2 sykehjem i en av kommunene)	5	Ja
Kommunale helse- og sosialtjenester til personer med psykiske lidelser (E, F)	1	Ja
2. Systemrevisjoner i spesialisthelsetjenesten		
Spesialiserte tjenester til personer med psykiske lidelser	1	Ja
Tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelmissbrukere – Origosenteret	1	Ja
2. Systemrevisjoner i andre virksomheter		
Rettigheter under opphold i institusjon – Evangeliesenteret Østerbo (E, S)	1	Nei
Tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelmissbrukere – Origosenteret (E, F)	1	Ja

Som tidligere år har Fylkesmannen i Østfold og Helsetilsynet i Østfold hatt stor aktivitet innen både planlagte og hendelsesbaserte tilsyn. Det ble i 2008 gjennomført 9 planlagte tilsyn etter sosialtjenesteloven, alle som systemrevisjoner. Temaer var helse-, sosial- og barneverntjenester til barn (6 landsomfattende tilsyn felles for helse- og sosialtjenesten), kommunale helse- og sosialtjenester til personer med psykiske lidelser (1 egeninitiert felles tilsyn), rettigheter under opphold i institusjon (1 egeninitiert tilsyn med sosialtjenesten) og tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelmissbrukere (1 egeninitiert felles tilsyn). Kravet var 10 tilsyn, men ett måtte utsettes til 2009 fordi kommunen ikke hadde mulighet de aktuelle datoer i november. Innen helsetjenesten ble det gjennomført 15 systemrevisjoner. Foruten de 8 fellestilsynene ble det gjennomført 6 om legemiddelbehandling i sykehjem, og 1 om spesialiserte tjenester til personer med psykiske lidelser. Kravet var 17 systemrevisjoner.

Tilsyn med barneverntjenesten i kommunene og barneverninstitusjoner

Antall revisjoner/tilsyn	2005	2006	2007	2008	Avvik
Systemrevisjon i kommunene – oppfølging av plasserte barn	3	3	3	6	Ja (6)
Systemrevisjon i institusjoner – bruk av telefon, ransaking, beslaglegging	1	5	2	2	
Tilsyn i barneverninstitusjoner – individrettede tilsyn	90	102	118	100	

Fylkesmannens 100 individrettede tilsyn i 2008 tilsvarende en dekning på 97 % av hva forskriften krever. Tilsynet ble utført på 44 tilsynsobjekter (avdelinger) fordelt på 6 statlige institusjoner, 1 kommunal institusjon og 8 private institusjoner. Fylkesmannen har videre utført systemrevisjoner på 2 omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. Begge har to avdelinger og tar imot til sammen 32 barn.

Tilsyn med forurensning, avfall, produkter, varsling om akutt forurensning og internkontroll

Tilsyn 2008	Antall virksomheter	Avvik %
Avløpsaksjonen	6	83
EE-avfallsaksjonen	22	100
Flyplassaksjonen	1	100
PCB-aksjon 2008	14	90
Kommunalforvaltningsaksjon	3	-
Aksjon villfyllinger og skrothandlere	5	100
Uanmeldte insp. (inkl. utrykning)	12	95
Systemrevisjoner	1	100
Egenrapporter industri	20	-
Egenrapporter avfallsanlegg	5	-
Egenrapporter biloppsamlere	5	-

Fylkesmannen gjennomførte 56 tilsyn inkludert aksjoner. Det ble behandlet ca. 30 egenrapporter fra industri- bedrifter og andre rapporteringspliktige virksomheter. Det var 5 sentrale aksjoner og 1 lokal aksjon: Avløps- aksjonen, EE-avfallsaksjonen (Elektrisk og elektronisk avfall), PCB-aksjonen 2008, flyplassaksjonen og kommunalforvaltningsaksjon.

Fylkesmannen ser en klar positiv effekt av tilsynsarbeidet i form av bedre miljøarbeid i de virksomheter som blir kontrollert i forhold til de som ikke har hatt kontrollbesøk. Fylkesmannen samordner sine tilsyn i et regionalt HMS-samarbeid ledet av Arbeidstilsynet.

Beredskapstilsyn

Det er gjennomført tilsyn i 10 kommuner. 9 av disse ble gjennomført sammen med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap sine tilsyn med kommunale brannvesen.

www.fylkesmannen.no/ostfold

er nettstedet til Fylkesmannen i Østfold - embetets hovedkanal for ekstern informasjon.

På nettstedet finner du:

- Kalender med fylkesmannens møter, tilsyn, kurs og konferanser
- Kontaktinformasjon med telefonnummer og e-postadresser til ansatte
- Offentlig journal
- Informasjon om fylkesmannens roller og oppgaver
- Situasjonsrapporter og tilsynsrapporter
- Miljøstatus for Østfold
- Informasjon om klagesaksbehandling og tilsyn
- Oppdaterte elektroniske skjema for skilsmisse og fri rettshjelp

Du kan abonnere på nyheter fra Fylkesmannens nettsted.

Andre nettsteder

www.ostfoldanalyse.no

Fylkesmannen og fylkeskommunene har etablert partnerskapssamarbeidet Østfold analyse- med formål å formidle aktuell regional statistikk.

www.turkart.no

Turkart Østfold omfatter et stort antall opplevelsespunkter av ulike slag lagt inn på et detaljert vei- og stikart som gjør det lett å finne fram.

